

Certifikácia

Certifikácia je „činnosť tretej osoby preukazujúca dosiahnutie primeranej dôvery, že riadne identifikovaný výrobok, proces, kvalifikácia personálu resp. systém kvality je v zhode s predpísanou normou alebo iným normatívnym dokumentom“. Certifikácia, na rozdiel od auditu, je proces, o ktorý treba certifikačný orgán požiadať. Záverečným aktom certifikácie je udelenie, resp. neudelenie certifikátu o dosiahnutej zhode. V prípade kladného rozhodnutia certifikačného orgánu, podnik získa certifikát, s platnosťou na 3 roky (spravidla). Výsledok certifikácie platí nielen v krajine, v ktorej sa certifikácia uskutočnila, ale aj v ostatných krajinách, ktoré princíp certifikácie uznali. Preto sa aj certifikát vystavuje nielen v národnom jazyku, ale môže byť vystavený aj v dvoch ďalších jazykoch. Certifikačný orgán môže hocikedy vykonať kontrolné aktivity („námatkové” kontroly). Platnosť certifikátu sa predlžuje recertifikáciou.

Proces certifikácie má dve základné etapy, a to predcertifikačný audit a certifikačný audit.

Predcertifikačný audit, vykonáva poradenská organizácia (môže to byť aj oprávnený certifikačný orgán) a jeho cieľom je preveriť pripravenosť organizácie na získanie certifikátu.

Certifikačný audit vykonáva oprávnená certifikačná organizácia, ktorú je potrebné vybrať tak, aby udelený certifikát uznal zákazník, v štyroch fázach.

Fáza č. 1: Príprava na audit začína hodnotením, na základe písomnej dokumentácie (dotazníka), ktorú vyžaduje certifikačný orgán. V tejto fáze môže certifikačná organizácia požiadať o vykonanie predbežného auditu. Výsledkom spracovania informácií z dotazníka sú zistené nedostatky:

- ak sa zistil iba malý nesúlad medzi skutočnosťou a požiadavkami normy, jedná sa o tzv. **odporúčanie** (napr. chýbajúci podpis niektorého z dokumentov QMS),
- **malá chyba** označuje nesúlad medzi skutočnosťou a požiadavkou normy, ktorý má ojedinelý charakter,
- **systémová chyba** je chyba, predstavujúca významný nedostatok vzhľadom na požiadavku normy. Jej výskyt zabraňuje vydaniu certifikátu!

Informácie z dotazníka môžu byť spracované pomocou bodového ohodnotenia (Tab. 1).

Tab. 1 Bodové hodnotenie pripravenosti organizácie na certifikáciu

Prebieha proces v organizácii?	Je proces zdokumentovaný?	Existuje zhoda so zdokumentovanými požiadavkami?	Bodové hodnotenie
áno	áno	áno	10
áno	nie	áno	8
áno	áno	prevažne	6
áno	nie	prevažne	4
áno	nie	nie	0

Fáza č.2: Hodnotenie dokumentácie systému kvality. Posudzované sú všetky dokumenty súvisiace so zabezpečovaním kvality v organizácii. Preveruje sa ich komplexnosť vzhľadom na požiadavky certifikačnej normy.

Fáza č.3: Certifikačný audit. Audítori certifikačného orgánu preverujú, či skutočný stav zodpovedá údajom uvedeným v príručke kvality a požiadavkám príslušnej normy, podľa ktorej má byť organizácia certifikovaná. Ak zistia menšie nedostatky, musia byť tieto v stanovenom termíne odstránené, v prípade väčších nedostatkov môže byť do ich odstránenia audit prerušený. Po ukončení auditu a pohovore s vrcholovým manažmentom certifikovanej organizácie audítori napíšu záverečnú správu, v ktorej je odporúčanie na udelenie certifikátu.

Fáza č.4: Udelenie certifikátu a následné dozorné previerky. Ak sa preukáže zhoda s požiadavkami príslušnej normy a inou predpísanou dokumentáciou, certifikačný orgán udelí organizácii certifikát, ktorý je pre zákazníkov zárukou, že QMS je vybudovaný podľa normy a organizácia je schopná trvalo udržiavať kvalitu svojich produktov. Ďalej sa obe strany dohodnú na priebežných previerkach – kontrolných auditoch (minimálne raz ročne). Ak previerky budú v poriadku, platí certifikát zvyčajne po dobu 3 rokov.

Pred vypršaním platnosti certifikátu (6 mesiacov) sa musí organizácia rozhodnúť, či bude ďalej udržiavať vybudovaný QMS bez platného certifikátu, alebo požiada o recertifikáciu (obnovovací/recertifikačný audit).

Certifikácia sa môže týkať systému kvality, procesov, výrobkov a personálu.

Pri certifikácii **systému kvality** sa skúma tento ako celok.

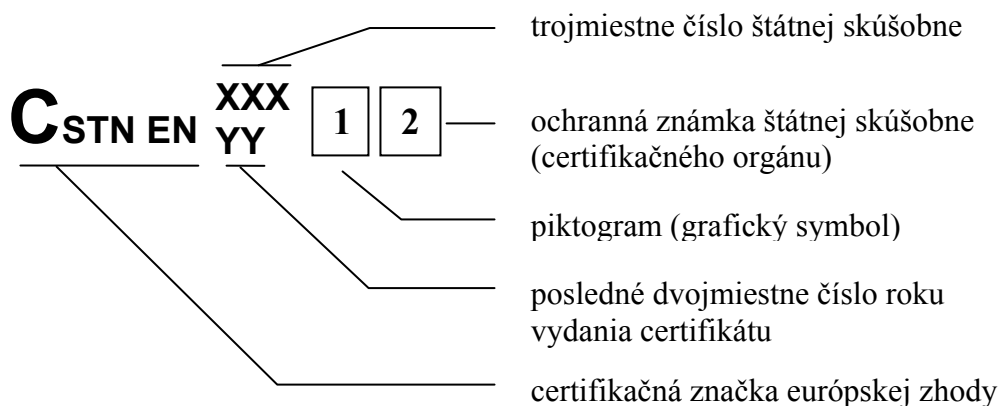
Pri certifikácii **procesov** sa táto vykonáva iba pre určité činnosti, technológie.

Pri certifikácii **výrobkov** sa posudzuje technická úroveň/kvalita podľa predpísaných kritérií, ich testovaním v skutočných alebo simulovaných podmienkach mimo podniku. **Povinná certifikácia** sa týka tých výrobkov, u ktorých je verejný záujem na dodržiavaní ich vlastností z hľadiska bezpečnosti a zdravia občanov a výrobkov na základe medzinárodných dohôd. Ich zoznam zverejňuje Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR. Na základe požiadaviek odberateľa alebo rozhodnutia výrobcu sa robí **nepovinná certifikácia**.

Od roku 2000 sa kontrola výrobkov vykonáva po uvedení výrobkov na trh. Dovtedy sa musel výrobok certifikovať ešte pred vstupom na trh. Po úspešnej certifikácii výrobok dostane certifikačnú značku, ktorá sa umiestni na výrobok.

V Slovenskej republike existujú tri druhy certifikačných značiek, a to:

- **Slovenská všeobecná certifikačná značka** – udeľuje sa, ak bola preukázaná zhoda vlastností výrobku s technickými alebo právnymi dokumentmi uvedenými v certifikáte a je predpoklad na trvalé dodržiavanie kvality certifikovaného výrobku,
- **Slovenská certifikačná značka zhody s STN** – udeľuje sa, ak bola preukázaná zhoda vlastností výrobku so slovenskými technickými normami a právnymi predpismi uvedenými v certifikáte a je predpoklad na trvalé dodržiavanie kvality certifikovaného výrobku,
- **Slovenská certifikačná značka európskej zhody** (Obr. 1) – udeľuje sa, ak bola preukázaná zhoda vlastností výrobku s európskymi normami prevzatými do sústavy STN, ak výrobok nie je v rozpore s inými európskymi technickými normami a je predpoklad na trvalé dodržiavanie kvality certifikovaného výrobku.

Obr. 1 Usporiadanie slovenskej certifikačnej značky európskej zhody

Pri certifikácii **personálu** sa jedná o nezávislé posudzovanie zhody požadovanej a skutočnej kvalifikácie – spôsobilosti pracovníka skutočne vykonávať požadovanú prácu, a to formou vnútropodnikovou, resp. mimopodnikovou.

Hodnoverný certifikát môže vydať len medzinárodne akceptovaná organizácia, napr.:

- LRQA – Lloyds Register Quality Assurance, London,
- Bureau Veritas, Det Norske Veritas,
- BSI QA – British Standard Institution for Quality Assurance,
- TÜV – Technische Überwachungs – Verein, u nás napr. známa RW-TÜV Rheinisch-Westfälischer z Essenu, TÜV Rheinland,
- SGS – Societé Générale de Surveillance Slovakia, Košice,
- SK QS – Slovak Quality System, Slovenská spoločnosť pre systémy riadenia kvality, Žilina,
- QSCert, Zvolen, a ďalšie organizácie.